

УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ

Анотація. Розглянуто вдосконалення аналізу ефективності кредитних операцій банку. Обґрунтовано можливість застосування в аналізі діяльності вітчизняних банків окремих модифікованих показників зарубіжних методик аналізу (мінімальної маржі, валової маржі, що скорегована на кредитний ризик).

Аннотация. Рассмотрено усовершенствование анализа эффективности кредитных операций банка. Обоснована возможность использования в анализе деятельности отечественных банков отдельных модифицированных показателей зарубежных методик анализа (минимальной маржи, валовой маржи, которая скорректирована на кредитный риск).

Annotation. The thesis is devoted to refinement of the analysis of effectiveness of credit banking operations. The possibility of use in the analysis of domestic banks activity of the separate modified indexes of foreign techniques of the analysis (minimum margin, gross margin, which corrected on credit risk) is justified.

Ключові слова: аналіз банківської діяльності, інформаційне забезпечення, кредитні операції, ефективність, дохідність, прибутковість, статистичні методи, прогнозування.

За умов високої конкуренції та нестабільності фінансових ринків проблеми аналізу та об'єктивної оцінки діяльності кредитних установ стають усе актуальнішими. Одна з проблем функціонування банківської сфери України полягає в недостатньому рівні застосування методики комплексного аналізу ефективності діяльності, зокрема методики аналізу дохідності та прибутковості основних операцій банку – кредитних. Це обумовлює потребу розроблення і використання нових методик аналізу, побудованих на синтезі методик аналізу діяльності зарубіжних банків, у тому числі встановлення рейтингу банку, використання статистичних методів аналізу і прогнозування. Поєднання цих інструментів, створення нових, досконаліших деталізованих форм подання інформації про фінансові результати в банках дозволить отримати ефективний та дієвий механізм прибуткового вкладення кредитних ресурсів і оцінки впливу цих коштів на економіку господарюючих суб'єктів [1].

Дане питання розглянуто у працях багатьох дослідників: Баканова М. І., Барнгольц С. Б., Мец В. О., Мниха Є. В., Івахненка В. М., Б. Едвардса, Кондракова Н. П., Кумок С. І., Роуза П. С., Савичева П. І., Савчука В. К., Самборського В. І., Д. Стоуна, Р. Томаса, Татура С. К., Фішера М. К., К. Хітчинга, Чумаченка М. Г., Шеремета А. Д., Ширинської О. Б.

Мета даного дослідження полягає в обґрунтуванні та поглибленні методичних підходів до економічного аналізу; розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення методики аналізу ефективності кредитних операцій банків за допомогою узагальнення і систематизації засад зарубіжної та вітчизняної теорії і практики аналізу кредитної діяльності.

Об'єктом дослідження є фінансові результати кредитної діяльності комерційних банків України.

Предметом дослідження є методичний інструментарій економічного аналізу за допомогою розкриття ефективності кредитних операцій комерційного банку.

Теоретичні основи аналізу кредитної діяльності комерційних банків полягають у тому, що на основі системного підходу до аналізу банківської діяльності доцільно побудувати теоретичну модель аналітичного процесу з урахуванням специфіки кредитної діяльності банку. Для цього необхідно проаналізувати такі показники, як: облік доходів від кредитних операцій, ефективність кредитної діяльності та впливу факторів, що її обумовлюють. Для ефективного управління банком пріоритетне значення має комплексний аналіз результативності діяльності, на відміну від рейтингового аналізу як експертного способу визначення місця банку серед інших банків за обмеженим числом показників.

Тому нині одним із важливих завдань є вживання заходів, спроможних забезпечити підвищення ефективності кредитної діяльності банків. Також пропонується методика комплексного аналізу ефективності банківської діяльності, яка включає такі етапи: аналіз дохідності кредитних операцій; аналіз впливу ризиків на дохідність кредитної діяльності; аналіз фінансових коефіцієнтів ефективності; прогнозний аналіз доходів від кредитів і показників прибутковості.

Слід зауважити, що методика не виключає використання інших прийомів аналізу, таких, як факторний аналіз, індексний аналіз.

Аналіз доходів потребує проведення вертикального і горизонтального аналізу структури доходів банку, при цьому визначається динаміка доходу в цілому, а також за складовими їх доходів від кредитів у розрізі видів діяльності та суб'єктів господарювання.

Дослідження підтверджує, що згідно з принципом нарахування доходів і витрат аналіз структури процентних доходів від кредитів потрібно проводити також за нарахованими та отриманими відсотками за відповідний період, на чому було зроблено акцент у цьому дослідженні. Також важливо вивчати показник доходів, отриманих на 1 грн вкладених ресурсів. Це дозволить визначити найприбутковіші напрями вкладення кредитних ресурсів.

Наступний метод, використаний у методиці, – метод коефіцієнтів. Використання системи фінансових

кількісний взаємозв'язок між різними статтями, розділами або групами статей балансу. Сутність аналізу за методом коефіцієнтів полягає в тому, що приймається до уваги не один фактор, а вплив на ефективність роботи банку кількох факторів одночасно.

Згідно з методикою в процесі аналізу ефективності визнають розрахунок коефіцієнтів чистого процентного спреда та чистої відсоткової маржі. У роботі деталізовано коефіцієнти ефективності кредитної діяльності, що зумовлено потребою дослідження операцій з окремими клієнтами банку та уключення в розрахунок рентабельності витрат, пов'язаних із здійсненням кредитних операцій, врахування визначеної суми постійних витрат банків. Згідно з цими положеннями побудовано коефіцієнти, що характеризують ефективність кредитної діяльності.

Пріоритетами запропонованої методики стали коефіцієнти:

Чистий відсотковий спред загальний:

$$\frac{II}{IIA} \times 100\% - \frac{IE}{IEL} \times 100\%, \quad (1)$$

де II – відсоткові доходи отримані;

IE – відсоткові витрати сплачені;

IIA – середні активи, що приносять відсотковий дохід;

IEL – середні пасиви, за якими виплачуються відсотки.

Чистий спред за операціями з клієнтами та міжбанківськими операціями:

$$\frac{IIC}{IC_{CB}} \times 100\% - \frac{IED}{ID_{CB}} \times 100\%, \quad (2)$$

де IIC – відсоткові доходи, отримані за кредитами, які надані фізичним і юридичним особам, та за міжбанківськими кредитами і депозитами;

IED – відсоткові витрати, сплачені за клієнтськими і міжбанківськими операціями;

IC_{CB} – середні позики, надані клієнтам та банкам, депозити в інших банках, за якими платяться відсотки;

ID_{CB} – середні депозити клієнтів, банків, кредити інших банків, за якими сплачуються відсотки.

Чистий посередницький спред:

$$\frac{II + PSC}{IIA} \times 100\% - \frac{IE - PSC + PEC}{IEL} \times 100\%, \quad (3)$$

де II – відсоткові доходи отримані;

PSC – відповідна плата за послуги з надання кредитів і залучення депозитів (сума комісійних доходів);

PSC – відповідна плата за послуги з надання кредитів і залучення депозитів (сума комісійних доходів);

PEC – відповідні витрати з міжбанківського обслуговування (сума комісійних витрат);

IEL – середні пасиви, за якими виплачуються відсотки.

Чиста відсоткова маржа (загальна):

$$\frac{II - IE}{SZA} \times 100\%, \quad (4)$$

де II – відсоткові доходи отримані;

IE – відсоткові витрати сплачені;

SZA – середні загальні активи.

Валова маржа, скорегована на кредитний ризик:

$$\frac{II - IE + AI - RC}{SZA} \times 100\%, \quad (5)$$

де II – відсоткові доходи отримані;

IE – відсоткові витрати сплачені;

AI – інші доходи банку;

RC – резерв під сумнівні нараховані доходи за кредитами;

SZA – середні загальні активи [2].

Чиста відсоткова маржа розкриває не тільки рівень дохідності активів від відсоткової різниці, а й характеризує ефективність контролю банку за дохідними активами і дешевими ресурсами. Зниження рівня відсоткової маржі буде показувати рівень ризикованості банківських операцій та зниження ефективності управління. Чистий спред показує не тільки рівень дохідності від відсоткових операцій, а й характеризує, яка різниця склалася між ціною придбаних ресурсів і ціною від розміщення їх в активи.

Запропонована методика аналізу кредитних операцій передбачає комплексний підхід до вивчення цього напрямку діяльності банку, дає змогу оцінити їх ефективність, намітити основні шляхи удосконалення управління активами банку та підвищити результативність банківського менеджменту.

Наук. керівн. Глебова Н. В.

Література: 1. Семениченко Ю. К. Аналіз чистої відсоткової маржі як один з основних показників прибутковості комерційного банку / Семениченко Ю. К. – К. : КНЕУ, 2002. – С. 454–457. 2. Раєвський К. Методичні рекомендації щодо аналізу діяльності комерційного банку / К. Раєвський, Т. Раєвська // Вісник НБУ. – 2008 – № 3, 4. 3. Положення НБУ "Про кредитування" від 27.12.2007 р. № 481, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>.